

Posudek na bakalářskou esej

Václava Řehouňková, Sociální exkluze matek s dětmi do tří let. Mateřská centra jako jeden z nástrojů její prevence. Univerzita Karlova v Praze, Fakulta humanitních studií, Praha 2010, 71 stran textu + přílohy(s. 72-82)

Tématem předložené bakalářské eseje je závažné a diskutované téma sociální exkluze, v daném případě sociální exkluze matek na mateřské a rodičovské dovolené. Václava Řehouňková zvolila tuto problematiku mimo jiné na základě osobní zkušenosti matky dvou malých dětí a inspirovala se i několika bakalářskými pracemi, které byly o mateřských centrech již vypracovány. Stanovila si však svůj specifický výzkumný cíl, a sice „ukázat jaké skutečnosti vedou k pocitu sociálního vyloučení u skupiny maminek na mateřské a rodičovské dovolené, co může ženám jejich situaci ulehčit a co jim naopak situaci ztěžuje“. Vycházela přitom z toho, že v současnosti jsou mateřská centra jednou z mála institucí, primárně cílenou na tuto ohroženou skupinu.

Autorka koncipovala svoji bakalářskou esej vedle úvodu a závěru do celkem deseti kapitol V první z nich (s. 7-12) se věnovala fenoménu sociální exkluze, přičemž se nejprve na základě relevantní literatury pokusila tento pojem vymezit a specifikovat jeho příčiny a mechanismy, stejně jako skupiny ohrožené sociální exkluzí. Speciálně se přitom zaměřila na matky s malými dětmi jako na jednu ze skupin ohrožených sociální exkluzí. Ve druhé kapitole (s. 13-20) sledovala vazbu zaměstnání a ženy, tedy uplatnění žen na trhu práce, kombinaci pracovního a rodinného života, znevýhodnění žen s dětmi na trhu práce i roli neziskových organizací při návratu žen na trh práce po rodičovské dovolené. Třetí kapitolu (s. 21-26) věnovala V. Řehouňková státní sociální politice a nástrojům na podporu rodin se zvláštním zřetelem na mateřskou a rodičovskou dovolenou. Obecné možnosti péče o dítě mimo rámec rodiny a přehled zařízení péče o děti do tří let věku sledovala v kapitole čtvrté (s. 27-30). Speciální pozornost pak soustředila na mateřská centra (kapitola pátá – s.31-40), a to od historie jejich vzniku, přes síť mateřských center, jejich založení, funkci a poslání až ke konkrétní náplni činnosti těchto center. Tato kapitola ukončila tzv. teoretickou část a zároveň předznamenala část praktickou, kde autorka nejprve představila výzkumný projekt (kapitola šestá) a položila si řadu konkrétních otázek: Jak vnímají svůj život ženy na rodičovské dovolené? Jaká je jejich výchozí situace a co dělají proto, aby si zachovaly své předchozí kontakty? Jakým způsobem ovlivnilo narození dítěte jejich profesní život a zda zůstávají po jeho narození v kontaktu se svým zaměstnavatelem? Jakou roli hrají v procesu sociálního začlenění mateřská centra? Jak tato centra matky vnímají a zda zde získávají nové kontakty a možnosti seberealizace? Na tyto otázky se V. Řehouňková pokusila odpovědět svým výzkumem, jehož cílem bylo přiblížit sociální situaci matek na RD, a to s ohledem na využití mateřských center jako jedné z možností na udržení kontaktu se společností a participaci na společenském dění.

Následně autorka vyložila strategii a techniky sběru dat (kapitola sedmá), výběr vzorku, průběh a prostředí výzkumu (kapitola osmá) a způsob zpracování výzkumem shromážděných dat (kapitola devátá). V poslední desáté kapitole pak provedla analýzu a interpretaci realizovaných rozhovorů s celkem dvanácti respondentkami, matkami malých dětí ve věku do tří let. Analýzu zpracovala s ohledem na zodpovězení základní otázky, tedy co omezuje ženy na mateřské a rodičovské dovolené a co během této doby aktivně využívají. Sledovala přitom dvě problémové roviny. Jednalo se jednak o reflexi sociální exkluze, a to ve vztahu k

„práci“, ke společnosti i k rodině a jednak o reflexi snah o vymanění se z této exkluze prostřednictvím různých aktivit v době mateřské a rodičovské dovolené.

V závěru pak V. Řehouňková přehledně shrnula jednotlivé dílčí výsledky, ke kterým na základě analýzy dospěla a shrnula, že mateřská centra jednoznačně obecně -i z pohledu oslovených žen- představují v současnosti fenomén, který významnou měrou napomáhá maminkám na mateřské a rodičovské dovolené při hledání cesty ze sociální exkluze. Součástí bakalářské eseje je seznam literatury (bez cizojazyčné), internetových zdrojů a souvisejících zákonů a rovněž přílohy.

Hodnocená bakalářská esej má logickou strukturu, jednotlivé části jsou vyvážené, analytická část je přehledně zpracovaná, i když by bylo jistě možné proniknout hlouběji pod povrch dílčích problémů a jejich reflexe. Rovněž větší počet oslovených respondentek by celkovému vyznění práce jistě prospěl. Formální stránka eseje je až na drobnosti na slušné úrovni, oceňuji zejména jednotně vedený poznámkový aparát i pěknou grafickou úpravu. Určitým nedostatkem je, že autorka sice zachovala anonymitu respondentek a uvádí v práci nikoliv jejich reálná křestní jména, ale pseudonymy, ovšem tato skutečnost není nikde jednoznačně uvedena.

Přes tyto výhrady patří bakalářská esej Václavy Řehouňkové k těm zdařilým závěrečným pracím. Autorka v ní prokázala, že si umí vytýčit jednoznačný cíl práce, že dovede k zadanému úkolu shromáždit data potřebná k jeho řešení, stejně jako že je schopna s těmito daty odpovídajícím způsobem pracovat a dospět ke střízlivě formulovaným závěrům. Doporučuji proto tuto esej k obhajovacímu řízení a navrhuji jako výsledné hodnocení „velmi pěknou“ velmi dobrou.

10. srpna 2010

Miloslava Turková